

Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030

Wassend water, woeste grond, welkom op het Gelders Eiland

Voor u ligt de visie van en door de mensen van het Gelders Eiland. Het vertelt het verhaal van inwoners en ondernemers die gewend zijn om uitdagingen in hun omgeving aan te pakken. Een saamhorige bevolking die vooruit wil en daarvoor kansen ziet. Het resultaat is een ruimtelijke koers voor de langere termijn. Opgetekend in opdracht van de gemeente en als Omgevingsvisie vastgesteld door de gemeenteraad. Een document dat mee gaat in de fusie met Zevenaar met de nadrukkelijke wens hierop voort te bouwen in samenwerking met de betrokkenen in het gebied.

Het document is geschreven vanuit het perspectief dat 'wij', inwoners, ondernemers, organisaties en overheid, samen de toekomst maken. 'Wij' betreft dus niet de gemeente, maar alle mensen en partijen die de komende jaren kunnen en willen werken aan de ruimtelijke ontwikkeling van het Gelders Eiland.

De kracht van het Gelders Eiland

Tussen oude en nieuwe rivierlopen ligt het Gelders Eiland. Een agrarisch gebied tussen de dijken met daarin zes karakteristieke dorpen. Een buitengebied waar nog stilte en duisternis te vinden is en de dorpen zich als 'veilige havens' manifesteren. Een sterk verenigingsleven verbindt de dorpen en haar bewoners en vormt samen met het afwisselende en boeiende landschap het fundament voor een prettig leven.

De dorpen grenzend aan de Rijnstrangen en de uiterwaarden bieden volop mogelijkheden voor recreatie. De dijken zorgen voor fraaie zichten over het landschap, waarbij de Eltense Berg een baken vormt. De routes over de dijken zorgen voor de verbinding tussen de dorpen en het rivierenlandschap. Dit landschap is tevens een bron voor werkgelegenheid in zowel de agrarische sector als bij de verschillende steenfabrieken. Naast belangrijke motoren voor de economie zijn deze sectoren beeldbepalend in het landschap. Modernisering zorgt voor verandering zonder de ruimtelijke kwaliteit te verslechteren. Zo heeft de kleinvinning voor de steenproductie geleid tot een plassegebieden met ruimte voor watergerelateerde vrijetijdseconomie.

Het belang van toerisme en recreatie is toegenomen door de groeiende diversiteit van het landschap en de verbeterde bereikbaarheid door wegen, paden en veren vanuit omliggende stedelijke gebieden. Zevenaar, Arnhem, Nijmegen en Emmerich liggen vlakbij en vinden op het Gelders Eiland een aanvullend recreatie- en woonmilieu. De rijke (cultuur)historie van het gebied als strijdtooneel van oorlogen, strijd met het water, grensgebied met scheepvaart en douanefunctie en productielandschap voor de steenfabrieken, geven unieke kleur en belevingswaarde. Voor veel mensen is het Gelders Eiland echter nog relatief onbekend. Voor hen valt nog veel te ontdekken. Want achter het wassende water en de woeste grond, ligt een schat verstopt.

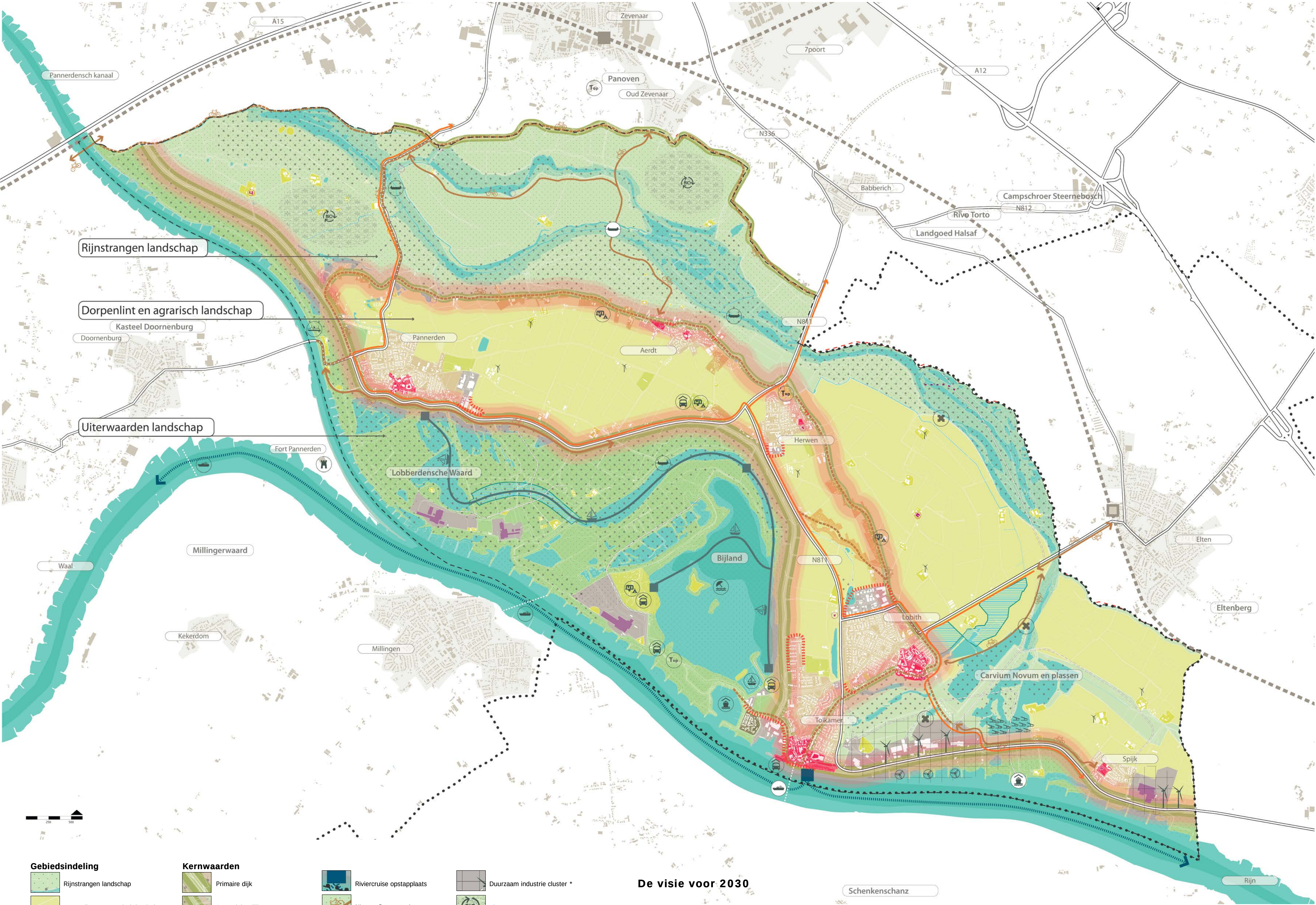
De kansen en uitdagingen voor 2030

We leven in een periode waarin activiteit, innovatie en ontwikkeling zich meer en meer concentreren in steden. Voor werk, opleiding en voorzieningen trekken vooral jonge mensen naar de stad. De drukte die dit in steden oplevert, is voor anderen (waaronder veel ouderen) reden om juist op het platteland te gaan of blijven wonen. Zij vinden de rust en ruimte om prettig te leven. Voor de dorpen van het Gelders Eiland betekent dit dat de bevolking langzaam vergrijsd en andere eisen stelt aan haar omgeving.

Zo is er meer behoefte aan kleinere huizen, woningen op bijzondere plekken en zorg aan of nabij huis. Kleinschaligheid regert en van grote woningbouwontwikkelingen is dan ook geen sprake meer. Het verdwijnen van voorzieningen zoals winkels is steeds meer geaccepteerd. De toenemende (digitale) mobiliteit en deeleconomie bieden soelaas. De ontwikkelingen op dit vlak, zoals elektrisch fietsen, online learning en 3D-printen, gaan snel. Op de langere termijn kunnen ze zelfs verandering brengen in de bevolkingsontwikkeling op het Gelders Eiland. Dit vergt echter wel een uitstekende fysieke en digitale infrastructuur.

De rol van het buitengebied verandert. Het buitengebied vormt in toenemende mate de achtertuin voor de dorpsbewoners, maar ook voor de stedeling die de drukte van de stad in zijn vrije tijd wil ontvluchten. Met de uitbreiding van het regionale fietsnetwerk, het doortrekken van de A15 en het realiseren van een kortere verbinding naar de A12, neemt de bereikbaarheid van het Gelders Eiland voor hen toe.

De betekenis van recreatie en toerisme groeit en gaat ten koste van de traditionele productierol. Dit wordt versterkt door een kleinere beroepsbevolking in de dorpen, maar ook door bedrijvigheid die zich steeds meer in en nabij de steden huisvest en een landbouwsector die onder invloed van de schaalvergroting en negatieve marktomstandigheden in aantal bedrijven afneemt. De dreigende leegstand in dorpen en voormalige agrarische bebouwing kan deels worden opgelost door herbestemming ten behoeve van wonen en vrijetijdseconomie. Het veranderend gebruik van het buitengebied heeft daarbij sterke invloed op het belang dat wordt gehecht aan een groene omgeving. Het draagvlak voor meer natuur, waterberging en duurzame energiewinning groeit. Mede door het toenemende bewustzijn over gezondheid en de menselijke impact op milieu en klimaat.

Gebiedsindeling

- Rijnstrangen landschap
- Dorpenlint en agrarisch landschap
- Uiterwaarden landschap
- Kern
- Centrum- en accentgebieden **
- Bedrijventerrein
- Bebouwingslint **
- Bescherm dorpgezicht **
- Dagrecreatieterrein en sport

Kernwaarden

- Primaire dijk
- Secundaire dijk
- Voormalig traject smalspoor
- Terp
- Steenfabriek
- Monument
- Redoute

Gebiedskansen

- Natura 2000
- Gelders natuurnetwerk
- Uitbreiding plassegebied
- Nieuw station *
- Auto veer
- Fiets/voet veer
- Trekpunt *

- Riviercruise opstapplaats
- Nieuwe fietsroute *
- Ruimte voor fiets
- Snelfietsroute
- Nieuwe vaarroute *
- Nieuwe aansluiting A12 *
- Dorpsentree **
- Toeristische opstapplaats (TOP) **
- Overnachtingshavens
- Recreatiehavens
- Camperplaats
- Camping
- Watersportgebied
- Aandachtszone ruimtelijke ** kwaliteit
- Aandachtszone dorpsranden **

- Duurzaam industrie cluster *
- Biomassa *
- Waterkracht *
- Zonnevelden *
- Windenergie *

- * Indicatieve aanduiding wat betreft locatie en vorm
- ** Ruimtelijke kwaliteit belangrijk

Referenties

- Lands grens
- Gemeentegrens
- Wegen
- Spoor en station

De visie voor 2030

De inwoners van het Gelders Eiland kijken vooruit. De veranderingen in de dorpen en het buitengebied gaan snel en hebben veel impact. Er is geloof in een andere en tegelijkertijd goede toekomst. Daarvoor maken we nu duidelijke keuzes. Daarna willen we gewoon aan de slag. De eilanders weten tenslotte van aanpakken. Dat doen we met elkaar. Met deze visie bekend het Gelders Eiland kleur en neemt het positie in binnen het stedelijk netwerk met Zevenaar, Arnhem, Nijmegen en Emmerich. Het Gelders Eiland is een vitaal plattelands- en recreatiegebied. Ruig en avontuurlijk met haar woeste gronden en wassend water. Een plek waar je kan struinen, varen en fietsen. Een plek waar je natuur, water, stilte en duisternis kan ervaren. Een plek waar het daarom ook bijzonder wonen is en waar je als bezoeker welkom bent in de dorpen.

Wat ons gebied bijzonder maakt, koesteren wij. Onze kwaliteiten, zoals landschappen, terpen, dijken en erfgoed, maar ook de beleving van rust, ruimte en historie vormen onze kernwaarden. Ze dienen als inspiratie en soms ook strikte randvoorwaarden voor nieuwe activiteiten en ontwikkelingen. Een initiatief dat hierop inspeelt en invulling geeft aan onze gemeenschappelijke doelen, wordt omarmd. De gebiedsindeling Rijnstrangen, dorpenlint en agrarisch landschap en uiterwaarden, geeft richting bij het 'hoe en wat'.

Levendigheid vind je in de dorpen, op de dijken en rond de recreatieplassen. Het behoud van leefbaarheid is de grootste prioriteit. De leefbaarheid wordt bepaald door de (fiets)bereikbaarheid van voorzieningen en de gemeenschapszin. Maar ook in de creativiteit van het zelfvoorzienend zijn. Iets dat past bij een eiland. Bouwen voor de eigen behoefte, op plekken en manieren met maatschappelijke meerwaarde, en ook voorzien in de eigen (duurzame) energiebehoefte horen daar bij. Ruimtelijke kwaliteit is belangrijk op plekken waar veel bezoekers komen. Op andere plekken mag het ook gewoon functioneel zijn. Zo moeten de boeren in de primaire landbouwgebieden hun werk optimaal kunnen uitvoeren, zonder onnodige hinder van recreanten of natuurontwikkeling.

De Rijnstrangen (onderdeel van het Nationaal Landschap Gelderse Poort) en een groot deel van de uiterwaarden zijn echte natuurgebieden volop water en groeien in formaat en betekenis. Een fijnmazig en divers netwerk van routes vormt, samen met watersportgebied de Bijland en de natuurgebieden, de belangrijkste attractie voor bewoners, recreanten en toeristen. Ieder gebied kent zijn eigen unieke beleving met bijzondere voorzieningen. De dorpen vormen in toenemende mate de uitvalsbasis voor activiteiten in het prachtige buitengebied.

Een duurzaam Gelders eiland

Zonnepanelen op het dak, duurzame bedrijfsvorming bij ondernemers, elektrische auto's aansluiten aan een laadpaal; duurzaam denken en doen is maatschappelijk geaccepteerd en noodzakelijk. Waar in Nederland duurzaamheid steeds meer leeft, blijkt dat op het Gelders Eiland minder het geval. We lopen achter, maar willen dat veranderen. Een duurzaam Gelders Eiland is de toekomst. Dat gaan we zien in het landschap. In het licht van klimaatdoelstellingen gaan wij een tandje bij schakelen. In 2020 moet 14% van ons energiegebruik duurzaam zijn opgewekt. De gemeente geeft daarbij het goede voorbeeld en probeert duurzaamheidsmaatregelen voor alle inwoners en ondernemers toegankelijk te maken. Het is aan inwoners en ondernemers om de handschoen verder op te pakken. Naast individuele maatregelen, is daarbij ook ruimte voor collectieve voorzieningen. Het landschap leent zich op bepaalde plekken prima voor zonnevelden, windmolens, de teelt van gewassen voor biomassa en ruimtelijke maatregelen bedoeld om extremere weersomstandigheden zoals regenval of droogte op te vangen. Verder dient onderzocht te worden welke kansen de waterkracht van de Rijn en de restwarmte van bijvoorbeeld steenfabrieken kansen bieden. Duurzaamheid is onlosmakelijk verbonden met ruimtelijke ontwikkeling.

De gemeente heeft een aantal thema's die van belang zijn voor de inwoners en ondernemers. Het is belangrijk dat de gemeente deze thema's goed kan inzetten en de inwoners en ondernemers hierin kan ondersteunen. De gemeente heeft een aantal thema's die van belang zijn voor de inwoners en ondernemers. Het is belangrijk dat de gemeente deze thema's goed kan inzetten en de inwoners en ondernemers hierin kan ondersteunen.

Onze doelen

Duurzaamheid is een uitgangspunt, geen apart thema. Gemeente en samenleving werken aan meer bewustwording. In een separate routekaart duurzaamheid vindt uitwerking van de doelen uit deze Omgevingsvisie plaats, samen met maatregelen om particulier initiatief te bevorderen. De gemeente neemt het goede voorbeeld door het maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed te verduurzamen.

Individuele opwekking van duurzame energie wordt gestimuleerd, waarbij de voorkeur op een gemixte vorm ligt. De gemeente maakt de mogelijkheden inzichtelijk (indicatief aangegeven op kaart). We ondersteunen initiatieven om tot zelfvoorzienende wijken te komen.

Inwoners, ondernemers, organisaties en gemeente doen het niet alleen. In samenwerking met omliggende gemeenten en de regio is het mogelijk regionale en landelijke doelstellingen op het gebied van energie te behalen. Hierbij neemt een ieder maatregelen die passen bij de lokale (ruimtelijke) omstandigheden.

Ons landschap leent zich goed voor het ontwikkelen van energielandschappen. De samenhang tussen duurzaamheid en andere belangen is hierbij belangrijk. De Rijnstrangen bieden mogelijkheden voor de opvang van water-overlast en de teelt van biomassa.

In het 'dorpenlint en agrarisch landschap' is het mogelijk gronden te gebruiken voor het opwekken van zonne-energie (daken en velden) en windenergie. Agrarische bedrijven die een solitaire windturbine op hun erf willen plaatsen, krijgen de mogelijkheid een molen van beperkte hoogte te plaatsen (indicatief aangegeven op kaart). Uitgesloten zijn die gebieden die in het licht van 'Een mooi Gelders eiland' bijzondere aandacht vragen voor ruimtelijke kwaliteit. Dit betreft bijvoorbeeld een groot deel van de dijkozones.

De bedrijventerreinen aan de Spijkse Dijk kunnen uitgroeien tot een duurzaam industrieel cluster Gelders Eiland. Dit gebied is een zoekzone voor windenergie, maar kan ook ruimte bieden voor zonne-energie (mede op de plassen bij Carvium Novum), recycling, waterkracht en gebruik van restwarmte (bijv. steenfabrieken) of geothermie.

Meer extreme weersomstandigheden zorgen ervoor dat we op het gebied van klimaatadaptatie en waterberging actie moeten ondernemen. Dat geldt voor zowel de gemeente als de inwoners. Meer verharding leidt tot een snellere afvoer via de riolering waardoor bij hevige regenval wateroverlast ontstaat. Meer vergroening in tuinen en in de openbare ruimte leidt tot een betere waterafvoer. Maar we kijken ook centraal naar de mogelijkheden voor meer waterberging, bijvoorbeeld via het Deltaprogramma van het Rijk.

Van ondernemers in de recreatieve en toeristische sector wordt duurzaam ondernemen verwacht. Duurzaamheid krijgt een vaste plaats in het beleid voor recreatie en toerisme. Dat betekent duurzaamheidsmaatregelen op toeristische plaatsen. Bijvoorbeeld laadpalen voor elektrisch vervoer voor zowel de auto als de fiets.

Het fietsgebruik op het Gelders Eiland wordt gestimuleerd door de (elektrische) fietser meer ruimte, veiligheid en comfort te bieden. Bijvoorbeeld in de vorm van nieuwe of ruimere fietspaden.

Om de individuele mobiliteitsmogelijkheden op een duurzame manier te bevorderen, worden inwoners en ondernemers gestimuleerd om deelautoconcepten per dorp te organiseren.

Een leefbaar Gelders Eiland

Inwoners van het Gelders Eiland maken zich zorgen over de leefbaarheid van hun dorpen. Het wegtrekken van mensen brengt leegstand en een onvermijdelijke vermindering van het voorzieningenaanbod met zich mee. Dat betekent een toenemende druk op de leefomgeving en een uitdaging om het Gelders Eiland aantrekkelijk, vitaal en levendig te houden. Voor de dorpen, maar ook voor het buitengebied. De kracht van het Gelders Eiland ligt in de saamhorigheid en de sociale cohesie in de dorpen. Actieve dorpsraden, verenigingen en lokale ondernemers zijn de belangrijkste motoren van een vitaal Gelders Eiland. In het buitengebied vormt de landbouwsector een belangrijke economische drager. Ook in die sector zijn grote veranderingen gaande. Door een goede positionering en inzet van dorpsraden, verenigingen en ondernemers is het mogelijk om samen de levendigheid in stand te houden of zelfs te vergroten. Dit vergt van de gemeente dat zij open staat voor maatschappelijke initiatief. Duidelijke en heldere communicatie is hierbij van groot belang. Initiatiefnemers krijgen de kans om het Gelders Eiland mooier te maken dan ze al is. De samenleving is hierin leidend. Door marketing zetten samenleving en gemeente het aantrekkelijke wonen en recreëren verder op de kaart. Bereikbaarheid is voor leefbaarheid van het groots belang, zowel per fiets, auto, openbaar vervoer als digitaal. Vanuit Nederland en Duitsland zijn goede verbindingen naar de steden in de regio, zoals Nijmegen, Arnhem en Emmerich. Dit is voor zowel toerisme als voorzieningen belangrijk.

Onze doelen

Leefbaarheid en vitaliteit van dorpen krijgen een prominente plaats in de gesprekken met inwoners, ondernemers en organisaties. Dit zorgt voor een blijvende agendering van leefbaarheidsvraagstukken in de dorpen. Zo speelt iedereen snel in op ontwikkelingen als sluiting van voorzieningen of juist het aantrekken van voorzieningen waar behoefte aan is. Goede voorbeelden zoals het Dorpsplan Spijk dragen we uit. Zo raakt het Gelders Eiland geïnspireerd. De dorpen gaan samen met de gemeente aan de slag met een actieplan vitale dorpen om de visie om te zetten in actie, waarbij de dorpen de acties en prioritering bepalen. De gemeente neemt de rol van aanjager, adviseur en verbinder in.

Om maatschappelijk initiatief meer ruimte te bieden, delen we de mogelijkheden hiertoe actief met de samenleving. De gemeente moet daarbij loslaten en initiatiefnemers de ruimte geven. Goede en inspirerende voorbeelden werken enthousiasmerend bij anderen. Bij het makkelijker mogelijk maken van maatschappelijk initiatief blijven veiligheid, kwaliteit en inpassing altijd uitgangspunten.

Het aantrekkelijke wonen op het Gelders Eiland wordt onder de aandacht gebracht door een marketingstrategie. De gemeente neemt hierin het voortouw. Ook het uitdragen van het toeristische karakter krijgt hierin een plek. De strategie richt zich niet alleen op Nederland, maar ook op Duitsland. Niet alleen in de dorpen, maar ook wonen in het unieke buitengebied wordt hier duidelijk in positioneerd. Mensen krijgen de ruimte bijzondere concepten te realiseren. Bij het aantrekken van nieuwe bewoners moet balans in de samenleving blijven.

Recreatie en toerisme wordt zo ontwikkeld dat recreanten niet langer om maar juist door de dorpen heen gaan. Bewegijzering, duidelijke entrees vanuit het buitengebied en de routes gaan hiervoor zorgen. Voorzieningen krijgen hierdoor meer draagvlak. Andersom moeten dorpen ook een gezicht geven aan het buitengebied door bijvoorbeeld Toeristische Opstappunten (TOP's) goed te positioneren. Strategische parkeermogelijkheden in de dorpen moeten meer wandelaars en fietsers aantrekken die met de auto naar het Gelders Eiland komen.

Het fietsnetwerk van het Gelders Eiland is van groots belang. Veiligheid van fietsroutes, bijvoorbeeld richting scholen of voorzieningen, heeft prioriteit. Veilig, ruim en goed verlichte verbindingen zijn hierbij uitgangspunten. Een netwerk van snelfietsroutes zorgt ervoor dat we ons snel bewegen tussen de dorpen. Ontbrekende schakels worden toegevoegd en fietspaden worden waar mogelijk breder gemaakt zodat een goed fietsnetwerk voor elk type fietser ontstaat. Op passende locaties vindt omvorming naar fietsstraten plaats, waarin de auto te gast is.

Zowel digitaal als fysiek wordt de bereikbaarheid verbeterd. Voor de autobereikbaarheid is een nieuwe en vooral kortere aansluiting op de A12 van belang. Voor het openbaar vervoer blijven we voortbouwen op de buurtbussen. Het zou een grote meerwaarde zijn als er een treinstation bij Elten zou komen, met treinverbindingen die aansluiten op het Nederlandse netwerk. Een goed glasvezelnet draagt bij aan de belangrijke digitale bereikbaarheid in de gemeente.

In een vergrijzende samenleving is zorg voor onze oudere inwoners belangrijk. Voorzieningen voor ouderen en minder validen moeten bereikbaar blijven en waar nodig beter fysiek en digitaal bereikbaar zijn. Ter uitvoering van de regiovisie publieke gezondheid Gelderland Midden geven wij inwoners de mogelijkheid gezond te leven en faciliteren hierin waar mogelijk door het scheppen van fysieke randvoorwaarden. Het verbeteren van de fiets- en wandelstructuur leidt tot stimulatie van een gezonde levensstijl. Daarbij kijken wij ook naar korte wandelroutes rondom de dorpen. De gemeente neemt de verantwoordelijkheid om beweeglogica op het Gelders Eiland in kaart te brengen en in de openbare ruimte voorzieningen te treffen om mensen meer te laten bewegen.

Een mooi Gelders Eiland

Het Gelders Eiland is een gevarieerd gebied met een lange geschiedenis. Dit is af te lezen aan het landschap en de bebouwing. In de Rijnstrangen zijn geulen, zandplaten en dijken goed zichtbaar in het landschap. Het dorpenlint en agrarisch landschap zijn van oudsher intensief gebruikt door de mens, met de monumenten en terpen als zichtbaar bewijs. De uiterwaarden vormen het overstromingsgebied met op verschillende plaatsen de kenmerkende steenfabrieken langs de Rijn. De rijke geschiedenis vormt samen met de kenmerkende variëteit van het landschap en de dorpen de basis om op door te bouwen. Onderhoud en ontwikkeling van de ruimtelijke omgeving staan in het teken van het versterken en tonen van onze kwaliteiten. De realiteit is echter dat door economische en demografische ontwikkelingen steeds meer plekken leeg (komen) te staan. Dit zet de ruimtelijke kwaliteit van de dorpen en het landschap onder druk. We zijn dan ook gedwongen om keuzes te maken. Hierbij hoeft niet alles mooi te zijn. Het resterende programma op het vlak van wonen, bedrijvigheid, recreatie en toerisme, moet worden ingezet op locaties waar dit bijdraagt aan een duurzaam, leefbaar of mooi Gelders Eiland. Tot 2025 rekenen we op een groei van het aantal huishoudens en daarmee een behoefte aan nieuwe woningen. De gemeente voert roeg op de locatiekeuze en -invulling, zowel ruimtelijk als volkshuisvestelijk. Er zijn teveel nieuwbouwwoningen gepland. Op basis van regionale afspraken gaan wij grote bouwplannen, zoals Uuleveld en Ficoterrein, heroverwegen.

Onze doelen

We bouwen hoofdzakelijk in de dorpen waarbij de lokale woonbehoefte centraal staat. De komende jaren komt een sterk accent op betaalbare woningen voor kleine huishoudens in de huursector en op woningen voor de groeiende groep ouderen. De corporatie is hierbij een belangrijke partner. De woningen die door verhuizingen vrijkomen, zijn geschikt voor jongeren, starters en gezinnen die een woning willen kopen.

De dorpen en het landschap hebben de potentie om voor de regio onderscheidende (recreatieve) woonmilieus te creëren. We maken binnen de landschappelijke karakteristieken van de Rijnstrangen, het eiland en de uiterwaarden zeer kleinschalig bijzondere woonvormen mogelijk. Denk hierbij aan het omvormen van vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen naar terpwoningen. Maar ook voor leegstaand maatschappelijk vastgoed zoals kerken, monumentale panden of fabrieken wordt gezocht naar mogelijkheden deze om te vormen naar nieuwe woonvormen. Zo trekken we een nieuwe groep mensen naar het Gelders Eiland. Nabij de dorpen biedt ook het water een kans voor bijzondere (recreatieve) woonmilieus.

Ook leegstand en verpaupering kan met een nieuw bouwprogramma worden aangepakt. Ieder dorp definieert met behulp van een 'actieplan vitale dorpen' periodiek de dorpspecifieke opgaven in ruimtelijke kwaliteit en bepaalt de prioriteiten. Gemeente en ontwikkelende partijen zorgen voor participatie bij locatiekeuze en vormgeving van nieuwe plannen.

De belangrijke toeristische plekken (zoals de kade in Tolkamer en de TOP's), het beschermd dorpsgezicht Tuindorp, de centrum- , accent- en entreegebieden van de dorpen, bebouwingslinten en de gebieden die nadrukkelijk zichtbaar zijn vanaf de dijken moeten mooi zijn. Deze gebieden staan aangegeven op de kaart en sluiten aan op de integrale gebiedsindeling uit de gemeentelijke beleidsnota 'Integraal beheer openbare ruimte'. Plekken midden in het agrarische landschap, achterliggende dorpsranden en de bedrijventerreinen mogen functioneel ingericht zijn. Dat geldt voor de openbare en private ruimte.

Het zelfde principe geldt voor het plaatsen van voorzieningen om duurzame energie te winnen. Bij toeristische plekken, de centrum- en entreegebieden van de dorpen en de gebieden die nadrukkelijk zichtbaar zijn vanaf de dijken zijn we terughoudend. Op andere plekken is er meer mogelijk. Hierbij worden alle mogelijkheden bekeken: van energielandschappen op bedrijventerreinen tot aan solitaire windturbines en zonnenvelden op erven, landbouwpercelen en op water.

Dorpen en buitengebied bieden ruimte voor nieuwe activiteiten op het vlak van recreatie en toerisme. Aard en grootte verschilt per landschapstype, hetgeen staat verwoord onder het thema 'Een toeristisch Gelders Eiland'. We gaan op het Gelders Eiland voor een hoogstaand recreatief toeristisch product en stellen daarom hoge eisen aan de verschijningsvorm.

Natuur en water maken het gebied bijzonder en zijn belangrijke bouwstenen voor wonen en recreëren. Deze waardevolle relatie met het water is nog duidelijk aan het landschap af te lezen. We omarmen kansen om deze relatie met het water de ruimtelijke verschijningsvorm van het Gelders Eiland te versterken. In dorpen wordt de lokale waterbergingsbehoefte nabij de dijken gestuurd. Daarbuiten vormt de opgave van het Deltaprogramma een belangrijke kans. De gemeente onderzoekt of de ingrepen die hiermee gemeoid zijn naar voren kunnen halen en dusdanig past te geven dat het een meerwaarde vormt voor wonen en recreëren, rekening houdend met de bestaande belangen. Een versnelde afweging zorgt immers voor duidelijkheid aan alle betrokkenen in het gebied.

Nieuwe ruimte voor bedrijven proberen we te plaatsen op de bestaande terreinen. Deze terreinen kunnen wat betreft ruimtegebruik intensiveren, zodat we uitbreiding voorkomen. Een bijzonder element vormt het bedrijventerein aan de Spijkse dijk. Dit gebied kan uitgroeien tot een duurzaam industrieel cluster.

Een toeristisch Gelders Eiland

Recreatie en toerisme is voor het Gelders Eiland van groeiend economisch belang. Het gebied heeft veel te bieden. Dit is breed erkend. De Bijland, de Rijnstrangen en de rivier met haar dijken vormen een prachtig decor, dat op (elektrische) fietsafstand ligt van omliggende Nederlandse en Duitse steden. De rijke (cultuur)historie van het gebied als strijdtoneel van oorlogen en met het water, als grensgebied met scheepvaart en douanefunctie en als productielandschap voor de steenfabrieken geven kleur en belevingswaarde. Het agrarische landschap zorgt in combinatie met de natuurgebieden voor een veelzijdig en rustig landschap. Om de moderne consument te bereiken en moeten echter stappen worden gezet. Veel voorzieningen zijn gedateerd. De mooie gebieden zijn soms slecht toegankelijk en onvoldoende verbonden met de dorpen. Bovendien is er weinig horeca. Ook met een verbeterde verbinding met Duitsland is veel te winnen. Samenwerking over de grens kan leiden tot een betere verbinding met aantrekkelijke gebieden, zoals bij Elten, Montferland en Schenkenschanz, maar ook tot de komst van meer Duitse toeristen. De komende jaren willen we volop inzetten op vrijetijdseconomie, met focus op de beleving van water, natuuren cultuurhistorie. Met meer natuur en water versterken we de recreatieve aantrekkingskracht. Ook wordt het gebied toegankelijk door fiets-, wandel-, ruit- en vaarroutes en door in het buitengebied passende activiteiten zoals vissen, bedrijfsbezoek en kleinschalige overnachtingsmogelijkheden in de natuur te creëren. De dorpen en hun omgeving worden plekken met bijzondere vrijetijdsvoorzieningen gericht op een langer verblijf van bezoekers en meer recreatiemogelijkheden voor bewoners.

Onze doelen

De Rijnstrangen groeit in oppervlak doordat de agrarische functie de komende 15 jaar waar mogelijk geleidelijk plaats maakt voor natuur en recreatie. Tegelijkertijd werken we aan verbetering van de toegankelijkheid. Met name voor wandelaars, maar mogelijk ook voor de recreatieve fietser. Kleinschalig bezoek vanuit natuurbeleving en avontuur staat voorop. Onder begeleiding van een gids of door struimroutes kunnen bezoekers het gebied ervaren. Het grote publiekervaart de Rijnstragen door routes over de dijken en uitzichttorens. Verblijf kan op kleine schaal in de vorm van natuurkamperen of door herbestemming van bestaande gebouwen plaatsvinden.

In de Bijland, de Lobberdensche Waarden en de plassen bij Lobith krijgt recreatie en toerisme meer ruimte dan in de Rijnstrangen. Hier is plek voor bijzondere dag- en verblijfcreatie in de natuur en op het water. Er zijn attracties, overnachtingsmogelijkheden en routes over land en water, vergelijkbaar als de Biesbosch en Weerribben. Doorgaande vaarroutes maken het gebied toegankelijk en verbinden Pannerden, Herwen en Tolkamer beter met het gebied. De meest bezoekersintensieve functies liggen bij de dorpen. Tegelijkertijd wordt werk gemaakt van natuurontwikkeling en waterveiligheid. Voor de Bijland en de Lobberdensche Waard vormt het inrichtingsplan Rijnwaardense Uiterwaarden de leidraad voor ontwikkeling. Waar vrijetijdsinitiatieven conflicteren met milieuvetgeving, zoals Natura 2000 en de Beleidslijn grote rivieren, wordt met behulp van gemeentelijke afwegingsruimte de maximale rek gezocht.

De dorpen vormen als knooppunten in routenetwerken de opstapplekken voor bezoekers. Ze hebben duidelijke entrees naar de aanliggende attracties en bieden voorzieningen in de vorm van horeca, camperplaatsen, winkels en openbaar vervoer. Het gebruik van de dorpshuizen krijgt hiermee verbreding. Op de drukste locaties zorgen we voor goede beeldkwaliteit en inrichting van de openbare ruimte. In het buitengebied komen op bijzondere plekken kleinschalige horecagelegenheden. Voor grotere initiatieven wordt mogelijk bestaand vastgoed benut.

Fietsers, lange afstands wandelaars en ruiters krijgen meer ruimte. De belangrijke recreatieve routes worden dusdanig ingericht dat de automobilist weet dat hij te gast is. Daarnaast moeten bestaande paden goed onderhouden blijven. Slechts op enkele plekken is behoefte aan nieuwe paden. Bijvoorbeeld op de weg naar Elten en tussen Spijk en Tolkamer. Ook zijn nieuwe dorpsommetjes wenselijk en zijn er in algemene zin nog te weinig ruitervaden en vaarroutes. Hierin is vooral ook de vorming van een routenetwerk van belang. Het agrarisch kerngebied blijft echter beperkt toegankelijk om het functioneren van de landbouw niet te belemmeren.

De verbinding met het stedelijk gebied en interessante recreatiegebieden in de omgeving verdienen verbetering. Naast de aanleg van verbindende paden naar Zevenaar en Elten, gaat het hierbij ook om extra mogelijkheden om de rivier over testeken voor langzaam verkeer. Een pont tussen Tolkamer en Schenkenschanz en een fietspad gekoppeld aan de verlengde A15 zorgen voor een grotere verknoping van het routenetwerk en een groeiend aanbod aan recreatieve routes naar en door het Gelders Eiland. De realisatie van een station bij Elten verbetert de bereikbaarheid voor bezoekers enorm.

Nieuwe vrijetijdsvoorzieningen maken gebruik van de cultuurhistorische waarden van het gebied, zoals dit ook is gebeurd met het terugbrengen van de redoutes uit de Romeinse tijd. Dergelijke ingrepen geven het gebied meer kleur en samenhang. De wijze waarop kan verschillen. Aanknopingspunten en inspiratie zijn te vinden in de publicatie 'Sleutel van het verleden, sleutel tot de toekomst'.

Een toeristisch Gelders Eiland is vooral een kwestie van (digitaal) communiceren over wat het gebied nu en in de toekomst te bieden heeft. Regionale samenwerking is noodzakelijk om het recreatieve aanbod en de bekendheid van het gebied te vergroten. De promotie richt zich op de beleving van de natuur en landschap, in de trant van 'wassend water, woeste grond,weelderige routes en welkome dorpen'. Evenementen ondersteunen de promotie.

De weg naar uitvoering

De visie voor het Gelders Eiland heeft de blik vooruit, brengt structuur en samenhang en is gericht op samenwerking. De visie vertelt het verhaal van een gemeenschap die zich doelen stelt. Doelen die passen bij de kracht van het gebied en de uitdagingen voor de komende tien tot vijftien jaar. Een leefbaar Gelders Eiland heeft de prioriteit. Een toeristisch Gelders Eiland is daarbij een hulpmiddel. 'Duurzaam' en 'mooi' zeggen vooral iets over de manier waarop we willen doorontwikkelen.

Deze visie heeft de status van een gemeentelijke structuurvisie. Het is een visie die is opgesteld in geest van de aanstaande Omgevingswet en daarom het label "Omgevingsvisie" heeft. Een visie vastgesteld door de gemeenteraad en daarmee een sturend instrument in de ruimtelijke ordening. Bij de uitvoering is de gemeente een belangrijke participant. De gemeente zet haar instrumenten en middelen in teneinde de doelen te bereiken. Daarbij is met name behoefte aan een actiegerichte benadering. Nieuw beleid heeft niet de prioriteit. Gemeentelijke acties zijn gericht op het op gang brengen van samenwerking, het inhoudelijk in goede banen leiden van initiatieven en het uitvoeren van publiekelijke taken. Zo heeft de gemeente de verantwoordelijkheid de openbare ruimte te onderhouden en maatschappelijk vastgoed te beheren. Meer specifiek bestaat de gemeentelijke rol bij uitvoering van de doelen van de Omgevingsvisie uit:

- Het vertalen van de visie in juridisch bindende Omgevingsplannen;
- Het afwegen van ruimtelijke plannen en het waar nodig benutten van afwegingsruimte uit de aanstaande Omgevingswet;
- Het initiëren van actieplannen vitale dorpen;
- Het bepleiten van de visie bij samenwerkingspartners, zoals (Duitse) buurgemeenten, provincie, corporatie, waterschap, LTO, Staatsbosbeheer en Stichting Twickel;
- Het gesprek aangaan met partners en inwoners om de gevolgen van scheiden van wonen en zorg in kaart te brengen en samen vervolgstappen te bepalen;
- Het opzetten van een routekaart duurzaamheid als vertrekpunt voor een duurzaamheids-campagne;
- Het verduurzamen van maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed;
- Het investeren in snelfietswegen, recreatieve paden en ruimtelijke kwaliteit openbare ruimte;
- Het verkenen van de meerwaarde van het naar voren halen van het Deltaprogramma;
- Het heroverwegen van het woningbouwprogramma;
- Het inzetten van kavelruilen groen-voor-rood-regelingen ter vergroting van het natuurgebied Rijnstrangen;
- Het aansturen op uitvoering van het ontwikkelingsplan voor de uiterwaarden;
- Het voeren van gebiedsmarketing gericht op wonen en recreëren op het Gelders Eiland;
- Het onderzoeken van de haalbaarheid van een nieuwe aansluiting op de A12, gebruik van restwarmte en waterkracht, fietsroute door de Rijnstrangen, een fiets- en voetveer over de Rijn bij kade van Tolkamer en een nieuwe treinverbinding via Elten.

Het brede besef is dat inwoners, ondernemers, organisaties en overheid samen verantwoordelijk zijn voor het tot stand brengen van de doelen. Dit vergt een lange adem. Wij zien de Omgevingsvisie dan ook als een vertrekpunt voor uitwerking en uitvoering. Daar gaan we samen aan werken. Samen met alle partijen die een bijdrage willen leveren aan de fysieke ontwikkeling van het Gelders Eiland. Open en actiegericht met de ambities en doelen als richtinggevende keuzes. De visie is dan ook een uitnodiging om mee te doen. Evaluatie van de samenwerking tussen gemeente en dorpsraden moet leiden tot een aandachtscverschuiving van beleid naar actie.

Procesverloop

De Omgevingsvisie Rijnwaarden 2030 is tot stand gekomen door middel van een interactief proces met inwoners, ondernemers en vertegenwoordigers van verenigingen, organisaties en instellingen. De gemeenteraad stelde gedurende dit proces de kaders, leverde klankbord bij het maken van keuzes en was verantwoordelijk voor de besluitvorming. Gedurende de visievorming heeft een digitaal platform (www. samenrijnwaarden.nl) dienst gedaan als platform voor informatie-uitwisseling en discussie. Op 24 januari 2017 is door het college van B&W de Omgevingsvisie als ontwerp ter visie gelegd en heeft voor een periode van zes weken inspraak en vooroverleg plaatsgevonden. 9 reacties zijn in deze periode binnen gekomen en beantwoord in een zienswijzennota. Met de verwerking van deze reacties is de Omgevingsvisie ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Zij heeft de Omgevingsvisie op 25 april 2017 vastgesteld.

Colofon

Documentnaam:	OVGE25032017	Vaststellingsdatum:	25 april 2017
Status:	Definitief	Adviseurs:	Over Morgen